

izprevrgle v čisto nasprotno smer: borba je končala na krvavih poljanah. Mladina se zaveda svoje zablode in se vrača k prvotnim temeljem naše duhovne kulture: k evangelijskemu krščanstvu. Krist, Tolstoj, Rolland so vzorniki doraščajoče generacije. V dušah mladine vstaja zopet človek, njegova svetla misel in njegova prirodna pravica. Občečloveška misel daje noto pričujoči zbirki: »Glej, jaz čutim, da človek mora ljubiti ves svet, človeštvo celo, da mora za njega trpeti, se dati na križ pribiti, da to mora, mora, kdor resnico ljubi in spozna, da bič človeštvo bije, ki si ga samo plete« itd. Mladina zaupno pričakuje prerodenja družbe, veruje v njeno veliko nedeljo. Toda v njej živi prepričanje, da je naša družba mnogo grešila, da je često zidala na pesku in se majejo njene osnove. V daljavi vidi svitati nove zarje: ex oriente lux. Vizijonarno zre boj zapada in vzhoda: »Zapad umira. To vem, to čutim. Bolan je, gnil je, naj umre. Ne, ne umreti, premogočna je njegova mehanska moč. On ustvarja. Iz te zemlje bogastva koplje, z energijo silne misli svoje išče novih elementov, gradi palače, mostove, preko morij pluje, v zraku vlada in na zemlji. A srce je prazno, prazna duša je in kruta. Ljubezni ni, ni je solne, lepe, ni je ljubezni vsečloveške. A val mogočni pride, iz vzhoda pride, vse razčisti, vse objame, prerodi. To verujem!« Mladina gleda s pesimizmom na evropsko civilizacijo in se vda pri Spenglerjevi filozofiji, ki propoveduje razpad zapadne kulture. Goji pa eno trdno vero: v Slovanstvu gleda odrešenika človeštva, ki pride, da izleči socialne rane. »Da vzhod pride, mora priti ves mlad, močen in zdrav, ves dober, ves človeški.«

Značilno je, da mladina ne opeva več motivov, kakor smo bili vajeni doslej. Nič več ji ni mar dekletove ljubezni, prekipevajočih slasti, ne rosnih juter, cvetočih trat, žuborečih potokov, večernih zarij. Vse mir, vesoljstvo, neskončnost, večnost so vprašanja, ki vznemirjajo mlade duše in dramijo njihovo emocionalnost. Vsa zbirka je pisana nekako sub specie aeternitatis. Verska filozofija Bergsonova diha iz nje, poezija francoskih in čeških mistikov kaže jasne sledove. Novi rod prisluškuje najglobljim utripom človeškega srca in vesoljnega stvarstva. Njegov duh je vseobsežen, fantazija smela, zunanji izraz adekvaten notranjemu doživetju. Kar je močnejših natur, hlastajo za lastnim izrazom (Stangl, Ferme). V bistvu rišejo lastno duševnost, dogajanje v svoji notranjosti: predstave doživljajo v sebi in jih precejajo skozi skalo subtilnih občutkov, da zadobe zunanjo formo, ekspresijo. Zato so logični nezmisli in paradoksi (v molku golč, svetla tema, kriki nerojenih življenj, ti si grešnik in svetnik itd.) le zunanja oblika, senca notranje tvornosti. Razumeli jih bomo šele, ako jih sintetiziramo, notranje doživimo (ne reproduciramo!). V abstrahiranju zunanjega sveta radi sežejo po ne navadnih metaforah, simbolih in alegorijah. Ne zanima jih predmet sam, nego njegova ideja, rekel bi njegova duša. Vsebinska in oblika pa sta tako tesno spojeni, da se z mislijo rodi tudi odgovarjajoči izraz.

C. Spindler.

E. G a n g l: **Hram slave**. Ljubljana, 1926. Natisnila Učiteljska tiskarna. S'r. 152.

Ta knjiga pomeni zelo reakcionaren čin, najsi jo že presojamo z umetniškega ali nacionalnega sta-

lišča, radi česar umevno odpade nujnost podrobne analize. Umetnostni vidiki so tu izključeni, ker ti a priori predpostavljajo umetniško osnovo dela, ki more biti istovetna kajpada samo z neutrudljivo notranjo borbo duha, stvariteljsko oblikujočega življenje. Ta osnova v danem primeru manjka popolnoma, saj o kakšnem naporu duševnih sil v navedenem zmislu ni nikjer sledu. Osební odnos do predmetov danega sveta ni živ, neposreden in resničen. Izraz, ki je brez barve in vonja in emocionalne svežosti, je sam najočitnejši znak nepristnosti doživetja in okorelosti duševnega pogleda. Idejno karakterizira zbirko bledokrvnosti misli in čuvstva, v snovno-nacionalnem pogledu še posebej plitvo in nerealno, sentimentalno zanešenjaštvo, ki se je davno davno preživelo; a oblikovno predstavlja epigonstvo v tretjem kolenu, ki ne razodeva posebne spretnosti in iznadljivosti niti v posnemanju tujih snovi in oblik. Brezpomembnost celotnega dela bi nas brez nadaljnega mogla oprostiti dolžnosti, da o njem poročamo in če smo to vseeno storili, izjavimo naravnost, da nas niso vodili oziri na avtorja in njegovo delo. Knjiga je namreč zgovorna priča o tem, da pri nas še zmirom obstoja tip literata, ki ni neškodljiv radi vpliva, ki ga ima na vzgojo slabega okusa. Umetnosti in napredku narodne kulture je nestvor v napotje, a po fiziognomiji spoznamo v njem utelešeno izvestno reakcionarno miselnost naše inteligence.

Ta knjiga ni kri naše krvi, ni ogenj našega duha, ni sol naše zemlje. Spačeni lik, neizkristalizirane duševne usmerjenosti bōdi bodočnosti prežalostni dokument iz dni, ko se je duhovni spor slovenske zemlje razmahnil v orjaško borbo za novega slovenskega človeka, ki bo, vselej resničen in zvest samemu sebi, zavrtal edinole v lastne osnove, da zajame iz širokega dna občečloveškega bīstva.

France Vodnik.

## Iz tujih literatur

### Nemško slovstvo

Hermann Wendel: *Aus der Welt der Südslawen*. J. H. W. Dietz Nachfolger, Berlin, 1926.

Kakor večina Wendlovih dosedanjih publikacij, je tudi ta knjiga zbor njegovih člankov, ki so izšli v različnih nemških časopisih. Gradivo je grupirano v petih skupinah. Prva ima naslov Politisches; izmed člankov omenjam dober informativen pregled jugoslovanskih strank in njih uspehov povodom skupščinskih volitev l. 1925. V sicer dobrem pregledu jugoslovanskega časopisja mu zamerim, da med reprezentativnimi revijami prezre »Dom in svet«. V oddelku Historisches se obširno peča s sarajevskim atentatom. Pod Sozialistisches je zbor živahno pisanih člankov o razmerju marksizma do jugoslovanskega vprašanja, o zgodovini srbskega socializma in oris osebnosti kot Svetozar Marković, Dimitrije Tucović, Dušan Popović in Kristo Botjov. Prijetno, v rafiniranem časnikarskem žargonu je napisana četrta skupina Von zwei Südslawienfahrten 1924 und 1925. Nas posebej zanima Frühling in der Steiermark, ki je poezije poln popis pota skozi Slovenijo. Nič ni prav za prav na prvi pogled na teh dveh in pol straneh in vendar toliko in s tako simpatijo napisanega, da